

Krzysztof Moskwa
Biblioteka Główna i OINT
Politechnika Wrocławska

Wirtualna Biblioteka Nauki – wsparcie dostępu do światowej literatury naukowej

STRESZCZENIE

W referacie przedstawiono założenia, kształt i zakres programu Wirtualnej Biblioteki Nauki (WBN), wdrożonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2010 r. WBN zapewnia bezpłatny (licencje krajowe) lub częściowo odpłatny (konsorcja) dostęp do światowej literatury naukowej instytucjom naukowym w Polsce. W referacie omówiono również ogólne zmiany w WBN w latach 2010-2012 oraz szczegółowo scharakteryzowano ofertę WBN w 2012 r., uwzględniając zasady finansowania projektów w niej zawartych.

WSTĘP

Pretekstem do podjęcia tematu Wirtualnej Biblioteki Nauki (WBN) był brak kompletnej i spójnej informacji o kształcie WBN w 2012 r., zawartej na stronach internetowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), stronie informacyjnej WBN oraz witrynach koordynatorów realizujących dofinansowanie MNiSW.

Brak pełnej i spójnej informacji adresowanej do krajowego środowiska naukowego może utrudniać lub uniemożliwiać korzystanie z wartościowych merytorycznie, a często również bardzo kosztownych źródeł informacji naukowej, subsydiowanych w części lub w całości przez MNiSW.

Celem niniejszego referatu jest zatem określenie kształtu, ogólnego zakresu oraz metod realizacji, w tym warunków finansowania umów zawieranych z wydawcami literatury naukowej w ramach programu Wirtualnej Biblioteki Nauki, wdrożonego przez MNiSW w 2010 r. Szczegółowo scharakteryzowano kształt WBN na 2012 r. oraz zasygnalizowano najważniejsze zmiany wprowadzone od 2010 r.

Podstawę źródłową stanowiły oferty, zawarte umowy oraz wskazane w przypisach strony WWW: MNiSW, strona informacyjna WBN, dostępne witryny koordynatorów dofinansowania, koordynatorów konsorcjów, przedstawicieli handlowych, a w odniesieniu do danych liczbowych dotyczących wielkości oferowanych kolekcji, również oficjalne strony wydawców.

Wszystkie przywołane źródła internetowe oraz dane liczbowe zostały sprawdzone i były dostępne w dniu 31.08.2012 r.

KONTEKST HISTORYCZNY

Na lata 90. ubiegłego wieku przypadły początki tworzenia konsorcjów oferujących wielu polskim instytucjom naukowo-badawczym wspólny dostęp do komercyjnych, internetowych zasobów naukowych.

W 1995 r. rozpoczęło działalność Konsorcjum Bibliotek Górnośląskich zapewniające instytucjom naukowym regionu wspólny dostęp do baz bibliograficzno-abstraktowych [5]. Od 1996 r. siecią obsługującą wielu krajowych ośrodków naukowych zapewnia Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (ICM UW),

organizując system biblioteki wirtualnej nauki [4]. Również od 1996 r., sieciowe usługi dla instytucji naukowych świadczy Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe [5].

Od 1997 r. kilka bibliotek naukowych Warszawy, Bydgoszczy i Krakowa korzystało z baz danych dzięki współpracy nawiązanej w ramach konsorcjum CDROMWAN.

Środowisko wrocławskie reprezentowała Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej, która w 1999 r. wdrożyła Środowiskowy System Udostępniania Baz Danych (ŚSUBD), od 2000 r. koordynuje Krajowe Konsorcjum Chemical Abstracts do 2008 r. udostępniając tę bazę kilkunastu krajowym instytucjom z serwerów Politechniki Wrocławskiej [5], a od 2009 r. zapewniając dostęp konsorcyjny do jej wersji on-line na platformie SciFinder¹.

W 2010 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wdrożyło program Wirtualnej Biblioteki Nauki, którego jednym z podstawowych celów jest zapewnienie dostępu do światowej literatury naukowej, w ramach finansowanych całkowicie przez MNiSW umów **licencji krajowych** lub dofinansowywanych przez Ministerstwo, **umów konsorcyjnych** zawieranych przez instytucje naukowe z wydawcami literatury naukowej.

Ogólne założenia programu WBN przedstawiono na stronach MNiSW².

DOFINANSOWANIE I KOORDYNACJA PROJEKTÓW

Wiele współcześnie funkcjonujących projektów zapewniających dostęp do literatury naukowej korzysta z wsparcia finansowego rządu lub agencji rządowych realizujących politykę naukową. W Polsce do 2005 r. dofinansowanie projektów konsorcyjnych realizowane było za pośrednictwem Komitetu Badań Naukowych (KBN) poprzez specjalne programy i urzędnia badawcze (SPUB). Po reorganizacji systemu nauki i przeniesieniu kompetencji KBN do ministerstwa właściwego do spraw nauki, dotowanie konsorcjów wchodziło w zakres kompetencji Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, Ministerstwa Edukacji i Nauki, a od 2006 r. Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Istotna zmiana wprowadzona w 2010 r. dotyczyła całkowitego finansowania dostępu do wybranych zasobów naukowych z budżetu nauki, z pominięciem budżetów instytucji naukowych, które dotychczas współfinansowały konsorcja. Zmiana obejmowała przede wszystkim bardzo kosztowne i najszerzej wykorzystywane bazy bibliograficzno-abstraktowe, zintegrowane z narzędziami analitycznymi stosowanymi w bibliometrii oraz serwisy czasopiśmiennicze dostarczające aktualnych wyników badań z wielu obszarów nauki.

Działania MNiSW w zakresie pełniejszej koordynacji dostępu do dużych pakietów literatury naukowej i baz danych wpisują się w tendencje obserwowane w wielu krajach europejskich. Agencje rządowe lub wyłonione przez nie podmioty negocjują centralnie warunki umów z wydawcami w Finlandii, Holandii, Norwegii i Portugalii, a we Francji, Niemczech i Wielkiej Brytanii finansują ponadto zakup wybranych licencji krajowych. Dodatkowo, poza budżetami uczelni i instytucji naukowych, dofinansowanie zakupu elektronicznej literatury naukowej przewidują w ograniczonym zakresie strategię w Czechach i Hiszpanii.

W Grecji zamówienia uczelni i innych instytucji naukowych są konsolidowane w pojedyncze, duże kontrakty z wydawcami. We Włoszech dodatkowe środki publiczne nie są przeznaczane na realizację umów z wydawcami, co skłania włoskie uczelnie do zrzeszania się w konsorcja i tylko w ten sposób szukania oszczędności w budżetach instytucji zainteresowanych dostępem do literatury. Podobne podejście funkcjonuje w Austrii, gdzie porozumienia z wydawcami pozostają w wyłącznej sferze instytucji naukowych [3].

MNiSW wyłania projekty objęte dofinansowaniem WBN na podstawie wniosków składanych przez jednostki budżetowe współpracujące z wydawcami lub ich przedstawicielami handlowymi, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej* oraz wzorem wniosku stanowiącego załącznik do przywołanego rozporządzenia (Dz.U. 2010, Nr 218, poz. 1438) [7].

¹ http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/krajowe_konsorcjum_ca,161.dhtml

² <http://www.nauka.gov.pl/na-skroty/wirtualna-biblioteka-nauki/>

Informacja o instytucjach zainteresowanych uczestnictwem w projektach WBN tworzona jest na podstawie zgłoszeń do koordynatorów dofinansowania, koordynatorów konsorcjów, wydawców lub ich przedstawicieli handlowych w Polsce. Przystąpienie do WBN wymaga oficjalnej rejestracji przez uprawnionych przedstawicieli instytucji, dokonanej zgodnie z wytycznymi zawartymi na stronie informacyjnej WBN³ lub przekazywanymi przez koordynatorów.

Koordynatorzy dofinansowania

W odniesieniu do 2012 r. MNiSW pozytywnie rozpatrzyło wnioski czterech instytucji koordynujących dofinansowanie dla projektów zapewniających dostęp do komercyjnych zasobów naukowych, są to:

- Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (ICM UW),
- Instytut Chemii Bioorganicznej PAN – Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (ICHB PAN – PCSS),
- Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej (BGI OINT PWr),
- Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (WMI UMK)⁴.

Wysokość dofinansowania

Dofinansowanie MNiSW przyznane koordynatorom w związku z zakupem praw dostępu do zasobów na 2012 r. pozwala wyodrębnić trzy progi poziomu dofinansowania, z którego mogą korzystać instytucje naukowe:

- 100-proc. dofinansowanie (licencje krajowe),
- ok. 80-proc. dofinansowanie,
- ok. 50- lub 50-proc. dofinansowanie.

WARUNKI DOSTĘPU DO ZASOBÓW

Instytucje uprawnione do korzystania z zasobów WBN wskazane są w umowach licencyjnych (ang. *license agreement*) zawieranych z wydawcami, odrębnie dla każdej licencji krajowej lub konsorcjum, przez jednostki naukowe bądź w ich imieniu.

Jednostkami naukowymi – zgodnie z art. 2 ust. 9 Ustawy o zasadach finansowania nauki (Dz.U. 2010, Nr 96, poz. 615), na podstawie której dofinansowywana jest WBN – są jednostki organizacyjne prowadzące w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe oraz posiadające osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności ustawa wymienia:

- uczelnie,
- jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk,
- instytuty badawcze,
- międzynarodowe instytuty naukowe, działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Polską Akademię Umiejętności
- inne jednostki organizacyjne, w tym centra badawczo-rozwojowe współtworzone przez przedsiębiorstwa innowacyjne [8].

Zgodnie z zastrzeżeniem zamieszczonym na stronie internetowej MNiSW⁵, szeroką definicję ustawową jednostek naukowych uprawnionych do korzystania z zasobów WBN można stosować tylko do tej części zasobów, która jest całkowicie finansowana z budżetu nauki.

Konsorcja, pod wpływem przyjętych przez wydawców modeli biznesowych, mogą ograniczać kryteria doboru instytucji np. do uczelni wyższych, wykluczając inne podmioty działające w systemie nauki, które w większym stopniu ukierunkowane są na wdrożenia lub komercjalizację wyników badań, niż na same badania lub kształcenie, np. przedsiębiorcy współtworzący centra badawczo-

³ <http://www.wbn.edu.pl/>

⁴ <http://www.nauka.gov.pl/na-skroty/wirtualna-biblioteka-nauki/bazy-dostepne-wylacznie-dla-konsorcjow-naukowych/>

⁵ <http://www.nauka.gov.pl/na-skroty/wirtualna-biblioteka-nauki/jak-korzystac-z-wbn/>

rozwojowe. Odzwierciedlają to nazwy konsorcjów stosowane w oficjalnej dokumentacji lub zawieranych umowach, np. funkcjonujące w 2012 r.: *Polskie Akademickie Konsorcjum AIP/APS*, *Polskie Akademickie Konsorcjum Royal Society of Chemistry*, *Polish Academic Consortium ACS*.

Również techniczne warunki dostępu do zasobów definiowane są przez wydawców lub dystrybutorów w umowach licencyjnych.

Dostęp do zasobów WBN możliwy jest z komputerów pracujących w sieci instytucji uczestniczących w poszczególnych konsorcjach lub licencjach krajowych. Zasoby udostępniane w WBN autoryzują uprawnionych użytkowników na podstawie adresów protokołu internetowego (IP) sieci komputerowych instytucji. Wyjątkiem jest baza Chemical Abstracts, która wymaga dodatkowo od każdego użytkownika indywidualnej rejestracji przeprowadzonej w sieci komputerowej instytucji, dla której warunkiem jest również posiadanie aktualnego konta poczty elektronicznej w oficjalnej domenie instytucji⁶. Administratorzy instytucji uczestniczących w projektach powinni zgłosić koordynatorom projektów lub wydawcom zakresy IP należące do instytucji, w szczególnych przypadkach wymagane jest zgłoszenie adresów w formacie CIDR⁷.

Umowy zawierane z wydawcami przewidują ponadto, że upoważnieni użytkownicy instytucji (np. pracownicy, doktoranci, studenci) mogą korzystać z licencjonowanych zasobów także poza fizycznymi lokalizacjami instytucji, jednak pod warunkiem, że instytucja posiada możliwość realizacji zdalnego dostępu w zabezpieczonej sieci (ang. *secure network*)⁸, np. z wykorzystaniem rozwiązań proxy, VPN lub systemów dedykowanych m.in.: HAN, OneLog.

Autoryzacja dostępu do niemal wszystkich zasobów nie wymaga od czytelników korzystania z żadnych identyfikatorów i haseł. Odmienne zasady dostępu dotyczą tylko bazy Chemical Abstracts oraz ewentualnego rozwiązania oferującego zdalny dostęp, stosowanego przez instytucję.

LICENCJE KRAJOWE I KONSORCJA

Zestawienia prezentowane w niniejszym rozdziale w zbliżonym kształcie opublikowane zostały wcześniej informacyjnie w prasie akademickiej [2]. Projekty dofinansowywane przez MNiSW w ramach WBN podzielono według wysokości przyznanej dotacji. Opisy projektów zawierają powszechnie stosowaną w informatorach lub na stronach WWW nazwę wydawcy, serwisu, bazy danych lub czasopisma; wyodrębnioną jego część (np. kolekcję) dostępną w ofercie oraz określają dominujący typ oferowanych zasobów.

Jeśli w przypisach dolnych nie wskazano inaczej, instytucją koordynującą dofinansowanie MNiSW jest ICM Uniwersytetu Warszawskiego⁹.

Licencje krajowe

W odniesieniu do modelu 100-proc. dofinansowania realizowanego od 2010 r., decyzje MNiSW zostały poprzedzone pracami *Zespołu specjalistycznego ds. przygotowania propozycji w sprawie modyfikacji zakresu tematycznego Biblioteki Wirtualnej Nauki*. W jego opiniach zawarto zalecenia, aby rozwiązanie to dotyczyło dużych, wielodziedzinowych baz, istotnych dla ponad 50 instytucji prowadzących badania naukowe¹⁰.

W 2010 r. rozszerzeniu i przekształceniu w licencje krajowe uległy cztery konsorcja, związane z zakupem dostępu do:

- czasopism wydawnictwa Elsevier,
- czasopism wydawnictwa Springer (rozszerzony o wybrane roczniki książek i serii),
- bazy danych Science Citation Index Expanded firmy Thomson Reuters (rozszerzony o inne bazy na platformie Web of Knowledge)
- pakietu podstawowego 12 baz danych firmy EBSCO.

⁶ http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/chemical_abstracts_%28cas%29_od_1907_roku_na_platformie_SciFinder,161.dhtml

⁷ <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#kontakt>

⁸ http://vls.icm.edu.pl/zasady/warunki_korzystania.html

⁹ <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html>

¹⁰ <http://www.nauka.gov.pl/na-skroty/wirtualna-biblioteka-nauki/zalozenia/>

Od 2011 r. całkowite finansowanie objęło czasopisma „Nature” oraz „Science”, a od 2012 r. do licencji krajowych włączono bazę danych Scopus oraz czasopisma wydawnictwa Wiley-Blackwell. Zgodnie z założeniami MNiSW w 2012 r. licencjami krajowymi objęto osiem projektów¹¹:

- EBSCO Publishing (pakiet podstawowy) – bazy agregacyjne¹²,
- Elsevier – Science Direct (*Freedom Collection*) – czasopisma,
- „Nature” – czasopismo,
- „Science” – czasopismo,
- Scopus – baza danych *,
- Springer – czasopisma, wybrane roczniki książek, serii książkowych i prac referencyjnych,
- Web of Knowledge – bazy danych, w tym:
 - AHCI (Art and Humanities Citation Index),
 - CPCI (Conference Proceedings Citation Index),
 - JCR (Journal Citation Reports),
 - SCIE (Science Citation Index Expanded),
 - SSCI (Social Sciences Citation Index),
- Wiley-Blackwell (*Full Collection*) – czasopisma *.

Konsorcja

Ważnym sposobem realizacji dostępu do światowej literatury naukowej adresowanym do polskiego środowiska naukowego pozostają konsorcja. Znajduje to wyraz w stopniowym poszerzaniu oferty konsorcjów dofinansowanych przez MNiSW.

Uczestnictwo w konsorcjach wymaga od zainteresowanych instytucji partycypacji finansowej, co do pewnego stopnia jest potwierdzeniem rzeczywistego zainteresowania oferowanymi publikacjami. Ponieważ decyzje władz uczelni poprzedzone bywają konsultacjami w gronie specjalistów z różnych dziedzin lub testami próbnymi prowadzonymi w bibliotekach, które pozwalają obiektywnie ocenić zainteresowanie społeczności uczelnianej.

Na 2010 r. MNiSW dofinansowywało ponad 20 umów konsorcyjnych, dotacje mieściły się w przedziale 35-50%. Od 2011 r. z dofinansowania nieprzekraczającego 50% mogli korzystać uczestnicy kolejnych konsorcjów oferujących zakup periodyków Royal Society of Chemistry oraz bazy danych Reaxys. A do 80% [6] wzrosło dofinansowanie dla instytucji uczestniczących w konsorcjum Chemical Abstracts, co podkreśla istotne znaczenie tej specjalistycznej bazy danych dla kierunków badań wspieranych przez resort nauki.

Dotacje dla WBN na 2012 r. zakładały wsparcie 23 konsorcjów, w tym kilku nowych projektów, m.in. konsorcjów związanych z dostępem do czasopism Cambridge University Press, Institute of Physics oraz Oxford University Press. Dofinansowanie dla konsorcjum Chemical Abstracts podtrzymano na poziomie ok. 80%¹³.

Podstawowy poziom dofinansowania konsorcjów pokrywa ok. 50% lub 50% całkowitych kosztów zainteresowanych instytucji. Na 2012 r. dotacje z programu WBN otrzymały konsorcja:

- ACS (American Chemical Society) – czasopisma,
- AIP/APS (American Institute of Physics / American Physical Society oraz wydawców stowarzyszonych) – czasopisma,
- CABI Publishing – bazy danych¹⁴ **,

¹¹ <http://www.wbn.edu.pl/>

¹² koordynator dofinansowania: Instytut Chemii Bioorganicznej PAN – Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe; <http://www.pfsl.poznan.pl/EBSCO>

¹³ poziom dofinansowania potwierdzony przez przedstawicielkę instytucji koordynującej dofinansowanie w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej, p. mgr inż. Barbarę Urbańczyk w marcu 2012 r.

¹⁴ poziom dofinansowania potwierdzony skanem pisma Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 czerwca 2011 r., skierowanego do Instytutu Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, Decyzja nr DIN-5/E-63/SPUB-WBN/2011-1, załącznik do wiadomości e-mail przesłanej przez wyłącznego przedstawiciela wydawnictwa Royal Society of Chemistry (RSC) w Polsce (ABE-IPS Sp. z o.o.) do uczestników konsorcjum RSC z dn.14.12.2011.

* licencja krajowa nie jest wykazywana na stronach informacyjnych MNiSW

** konsorcjum nie jest wykazywane na stronie Wirtualnej Biblioteki Nauki: <http://www.wbn.edu.pl/>

- CUP (Cambridge University Press; *Full Collection, HSS, STM*) – czasopisma ***,
- EBSCO Publishing (pakiet specjalistyczny) – bazy agregacyjne¹⁴ **,
- Emerald – czasopisma,
- EMIS (Emerging Markets Information Service) – baza agregacyjna,
- FSTA (Food Science and Technology Abstracts) – baza danych¹⁴ **,
- IEEE (zasoby Institute of Electrical and Electronics Engineers oraz Institution of Engineering and Technology – IET) – czasopisma, konferencje, standardy ***,
- Inspec – baza danych,
- IOP (Institute of Physics) – czasopisma ***,
- Karger – czasopisma¹⁴ **,
- Knovel – książki,
- LWW (Lippincott Williams and Wilkins) – czasopisma,
- MATH – baza danych,
- Mathematical Reviews – baza danych¹⁵ **,
- OECD – książki, raporty,
- OUP (Oxford University Press; *Full Collection, HSS, STM* lub kolekcje dziedzinowe) – czasopisma ***,
- Passport GMID (Global Market Information Database) – baza danych,
- ProQuest (ABIC, Research Solution – STM, Health and Medical Complete, ProQuest Central) – bazy agregacyjne,
- RSC (Royal Society of Chemistry) – czasopisma¹⁴ **,
- Reaxys – baza danych.

WIRTUALNA BIBLIOTEKA NAUKI W LICZBACH – DYSKUSJA

Niniejszy rozdział częściowo ujmuje i porządkuje w układzie tabelarycznym (Tab. 1) informacje z poprzednich rozdziałów dotyczące dofinansowywanych baz danych i serwisów, a także instytucji koordynujących dofinansowanie MNiSW oraz wysokości tego dofinansowania.

W kontekście serwisów czasopism i książek elektronicznych rozdział poszerza dotychczasowy obraz o liczby publikacji dostępnych w 2012 r., zaczerpnięte ze stron wydawców lub koordynatorów¹⁶. Ponadto zawiera informacje o możliwości archiwizacji i zakresie praw archiwizacyjnych przyznanych instytucjom uczestniczącym w projektach Wirtualnej Biblioteki Nauki oraz charakteryzuje ogólny zakres tematyczny dostępnych zasobów.

¹⁵ poziom dofinansowania potwierdzony w rozmowie telefonicznej przez przedstawicielkę instytucji koordynującej dofinansowanie w Wydziale Matematyki i Informatyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, p. mgr Ewę Gorczycę w marcu 2012 r.

¹⁶ ACS: http://pubs.acs.org/userimages/ContentEditor/1333560263251/ProductCatalog_FINAL_Feb2012.pdf
 AIP/APS: <http://www.abe.pl/pl/resources/ejournals/aip>
 CUP: http://journals.cambridge.org/images/fileUpload/documents/2012_Current_Collections_Title_List_CJO_FINAL.pdf
 Emerald: http://www.emeraldinsight.com/help/misc/ejournal_persistenturls.xls [Last updated 31/05/2012]
 Elsevier: <http://www.info.sciverse.com/techsupport/journals/freedomcoll.htm> [Updated 31/08/2012]
 IEEE: <http://ieeexplore.ieee.org/xpl/opac.jsp>
 IOP: <http://mag.digitalpc.co.uk/fvx/iop/pricebull/row2012/>
 Karger: <http://content.karger.com/ProdukteDB/produkte.asp?Aktion=JournalIndex>
 Knovel: <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#knovel>
 LWW: <http://www.abe.pl/pl/resources/ejournals/lww>
 RSC: <http://www.rsc.org/Shop/journalsubs.asp>
 Springer e-czasopisma: <http://www.springer.com/librarians/price+lists?SGWID=0-40585-12-869606-0>
 Springer e-książki: <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#springer>
 OECD: <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#eko>
 OUP: http://www.oxfordjournals.org/access_purchase/2012/institution_price_list.html
 Wiley-Blackwell: <http://vls.icm.edu.pl/zasady/2012/WB/FullCollection2012.xls>

** konsorcjum nie jest wykazywane na stronie Wirtualnej Biblioteki Nauki: <http://www.wbn.edu.pl/>

*** konsorcjum nie jest wykazywane na stronach informacyjnych MNiSW

Tab. 1. Wirtualna Biblioteka Nauki – charakterystyka wybranych aspektów

Bazy danych	Koordynator dofinansowania MNiSW w 2012 r.	Poziom dofinansowania MNiSW w latach [%]		Liczba publikacji dostępnych w 2012 r.*	Archiwizacja [stan w 2012 r.]	
		2010	2011			2012
CABI Publishing	ICHB PAN – PCSS	b.d.	b.d.	50	X	b.d.
Chemical Abstracts	BGI/INT PWR	ok. 50	80	ok. 80	X	–
EBSCO Publishing – pakiet podstawowy	ICHB PAN – PCSS	100	100	100	X	–
EBSCO Publishing – pakiet specjalistyczny	ICHB PAN – PCSS	50	50	50	X	–
EMIS	ICM UW	50	50	50	X	–
FSTA	ICHB PAN – PCSS	b.d.	b.d.	50	X	b.d.
Inspec	ICM UW	50	50	50	X	–
MATH	ICM UW	50	50	50	X	–
Mathematical Reviews	WMiI UMK	50	50	50	X	b.d.
Passport GMID	ICM UW	50	50	50	X	–
ProQuest	ICM UW	50	50	50	X	–
Reuxys	ICM UW	X	50	50	X	–
Scopus	ICM UW	50	50	100	X	–
Web of Knowledge	ICM UW	100	100	100	X	rocznik Web of Science + JCR
Zasopisma elektroniczne						
ACS	ICM UW	50	50	50	42	rocznik całej kolekcji
AIP/APS i in.	ICM UW	ok. 50	50	50	20	rocznik własnej prenumeraty APS
CUP	ICM UW	–	–	50	327	rocznik wybranej kolekcji
Emerald	ICM UW	50	50	50	290	rocznik wybranej kolekcji
Elsevier (Freedom Collection)	ICM UW	100	100	100	1 792	rocznik własnej prenumeraty
IEEE (IEL – IEEE/ET Electronic Library)	ICM UW	ok. 50	ok. 50	ok. 50	187	rocznik całej kolekcji
IOP	ICM UW	–	–	50	62	rocznik całej kolekcji
Nature	ICM UW	50	100	100	1	rocznik czasopisma
Karger	ICHB PAN – PCSS	50	50	50	98	rocznik własnej prenumeraty przez 10 lat
LWW	ICM UW	50	50	50	75	rocznik wybranej kolekcji
OUP	ICM UW	–	–	50	238	rocznik wybranej kolekcji
RSC	ICHB PAN – PCSS	–	ok. 50	50	33	rocznik całej kolekcji
Science	ICM UW	50	100	100	1	–
Springer	ICM UW	100	100	100	2 124	rocznik całej kolekcji
Wiley-Blackwell (Full Collection)	ICM UW	35	ok. 50	100	1 367	rocznik całej kolekcji
Książki elektroniczne						
IEEE (materiały konferencyjne w ofercie z e-czasopismami)	ICM UW	50	50	50	15 652	rocznik całej kolekcji
Knovel	ICM UW	50	50	50	ok. 4 000	–
OECD	ICM UW	50	50	50	ok. 5 000	–
Springer (wybrane roczniki i serie w ofercie z e-czasopismami)	ICM UW	100	100	100	24 969	wybrane roczniki i serie

b.d. - brak danych, X - nie dotyczy, - - brak

* Liczba czasopism obejmuje dostępne w ofercie tytuły bieżące znajdujące się w planie wydawniczym 2012 r.; liczba książek zgodna z informacją lub stanem na 31.08.2012

Źródło: opracowanie własne, na podstawie ofert, za wartych umów oraz informacji dostępnych na stronach WWW koordynatorów dofinansowania i/lub konsorcjów oraz serwisów wydawców [stan na dzień 31.08.2012]

WBN wprowadza spójną politykę finansowania lub współfinansowania zakupu praw dostępu do literatury naukowej. Dzięki WBN resort nauki uzyskuje narzędzie służące pełniejszej koordynacji zakupu kosztownych zasobów literatury naukowej. MNiSW decydując o zapewnieniu dofinansowania i wyborze modelu (licencje krajowe lub konsorcja) oraz wysokości dofinansowania może wpływać na negocjacje prowadzone przez koordynatorów z wydawcami. Korzystnym efektem wprowadzonych zmian organizacyjnych jest również ujednoczenie oraz określenie transparentnych i obiektywnych zasad, na których wydawcy starający się o włączenie do WBN oferują swoje produkty instytucjom naukowym w Polsce. Szczególnie widoczne było to w 2012 r., kiedy dofinansowanie uzyskały nowe konsorcja CUP, IOP oraz OUP. A warunki progowe uczestnictwa w nich zostały określone jednolicie dla instytucji naukowych o zbliżonych parametrach uwzględnianych przy wycenie przez wydawcę.

Zmiana zasad sprzedaży produktów przez wydawców może być pretekstem do podnoszenia ich cen. Aby temu zapobiegać sytuacja powinna być monitorowana przez resort nauki oraz koordynatorów. Znaczący wzrost cen może dotknąć ewentualnie pojedynczych klientów korzystających dotychczas z różnego typu rabatów, nie powinien natomiast dotyczyć większej grupy instytucji.

Przykładem istotnego wzrostu kosztu licencji (opłata netto bez dofinansowania wyrażona w walucie wydawcy) jest oferta IOP adresowana do Politechniki Wrocławskiej na 2012 r. Koszt licencji wzrósł w stosunku do 2011 r. o 29%, ale w połowie został pokryty z dotacji MNiSW. Zatem, pomimo wzrostu, realnie budżet uczelni wydatkował na dostęp do zasobów IOP o 36% mniej niż w 2011 r. Jednak całkowity nakład środków budżetowych (dotacja MNiSW oraz składka uczelni) znacząco przewyższał spodziewany i racjonalnie uzasadniony wzrost cen związany z inflacją i utrzymaniem lub rozwojem platformy dostępowej.

Dla przeciwwagi można wskazać ofertę na dostęp do bazy Scopus w 2012, skierowaną do Politechniki Wrocławskiej przez wydawnictwo Elsevier, w której w związku ze zmianą modelu biznesowego stosowanego przez wydawcę, koszt licencji zamiast wzrosnąć o prognozowane 6%, zmniejszył się w stosunku do 2011 r. o 21%. Ostatecznie jednak od 2012 r. MNiSW włączyło bazę Scopus do finansowania centralnego.

Bazy danych

W 2012 r. licencje krajowe umożliwiają korzystanie z 18 baz danych. Szczególne znaczenie mają bazy pakietu Web of Knowledge firmy Thomson Reuters, na który składają się 3 obszerne bazy bibliograficzno-abstraktowe indeksujące czasopisma z zakresu nauk ścisłych, medycznych, inżynierii, nauk społecznych, humanistycznych oraz sztuki, pełniące jednocześnie funkcję indeksów cytowań. Pakiet baz Thomson Reuters uzupełnia indeks cytowań materiałów konferencyjnych oraz baza Journal Citation Reports prezentująca wskaźniki cytowalności czasopism naukowych.

Również bibliograficzno-abstraktowa baza Scopus, koncernu Elsevier B.V, pełni funkcję indeksu cytowań wzbogaconego o wieloaspektowe narzędzia analityczne. Indeksuje ona ponad 19 500 czasopism z zakresu nauk ścisłych, nauk o życiu, nauk o zdrowiu oraz nauk humanistycznych i społecznych¹⁷.

Na zasadach licencji krajowej udostępnianych jest także 12 dziedzinowych baz danych oferowanych jest przez firmę EBSCO, część z nich oprócz danych bibliograficzno-abstraktowych umożliwia korzystanie z pełnotekstowej zawartości czasopism z wielu obszarów nauki. Wśród baz znajdują się produkty tworzone przez firmę EBSCO oraz zintegrowane bazy innych producentów, np. Agricola, ERIC, Medline.

Najobszerniejszą kolekcję baz danych dostępnych w konsorcjach oferuje firma EBSCO, w dofinansowanym pakiecie specjalistycznym. Firma umożliwia wybór z ponad 290 baz adresowanych do instytucji naukowych¹⁸. Szeroki zakres tematyczny agregacyjnych baz bibliograficzno-abstraktowych lub pełnotekstowych pozwala dopasować wersję, wariant i wielkość

¹⁷ <http://www.info.sciverse.com/scopus/scopus-in-detail/facts>

¹⁸ <http://ebscohost.com/academic>

bazy do potrzeb kierunków kształcenia lub profilu prowadzonych badań, ale również możliwości finansowych instytucji.

Drugim z dystrybutorów agregacyjnych baz danych jest firma ProQuest, która proponuje zarówno szerokie pakiety kilkudziesięciu pełnotekstowych baz danych z wielu dziedzin wiedzy oferowane w jednym produkcie o nazwie ProQuest Central, jak i bardziej wyspecjalizowane bazy lub kolekcje baz, wchodzące w jego skład: ABI INFORM Complete (ekonomia, biznes), ProQuest Health and Medical Complete oraz Research Solution, dawniej znana pod nazwą ProQuest STM i obejmująca 10 pełnotekstowych baz z zakresu nauk ścisłych, technicznych, medycznych i społecznych.

Specjalistyczną bazą chemiczną o ugruntowanej pozycji jest Chemical Abstracts. Składa się na nią kilka podbaz:

- CA Plus obejmuje literaturę naukową i patenty, od początku ukazywania się wersji drukowanej Chemical Abstracts w 1907 r.,
- CAS Registry zawiera informacje o substancjach chemicznych,
- CASREACT rejestruje opisy reakcji chemicznych,
- CHEMCATS jest katalogiem komercyjnych związków chemicznych,
- CHEMLIST zawiera informacje o przepisach prawnych dotyczących stosowania substancji chemicznych,
- CIN indeksuje publikacje branżowe pod kątem występowania informacji o produktach chemicznych¹⁹.

Kolejnym specjalistycznym narzędziem przeznaczonym dla chemików jest baza danych Reaxys, łącząca w sobie cechy zastąpionych baz Gmelin i Beilstein, prezentująca m.in. materiały graficzne, struktury, reakcje oraz literaturę na ich temat, a także opisująca właściwości fizykochemiczne związków organicznych i nieorganicznych.

Literaturę z zakresu matematyki i dziedzin pokrewnych indeksują dwie bazy. Baza MATH (Zentralblatt MATH) powstaje w kooperacji europejskich instytucji pod nadzorem European Mathematical Society. Natomiast baza Mathematical Reviews tworzona jest przez American Mathematical Society.

Publikacje z zakresu nauk przyrodniczych, ochrony środowiska i ochrony zdrowia reprezentowane są w bazach wydawnictwa CABI Publishing, oraz m.in. bazie FSTA, a także Agricola i Medline (w licencji krajowej EBSCO).

Specjalistyczną bazą inżynierską jest baza Inspec indeksująca zawartość czasopism i książek z zakresu fizyki, elektroniki, elektrotechniki i zagadnień informatycznych.

Zagadnienia z zakresu ekonomii, zarządzania, finansów, gospodarki i biznesu pokrywają bazy danych: EMIS, OECD, Passport GMID oraz w części wzmiankowane bazy firm EBSCO i ProQuest.

Czasopisma elektroniczne

WBN zapewnia instytucjom naukowym nieodpłatny dostęp do **5 285** bieżących czasopism naukowych największych światowych wydawców literatury z zakresu nauk ścisłych, technicznych i medycznych, wydawnictw Elsevier, Springer oraz Wiley-Blackwell. W ich szerokich kolekcjach reprezentowane są również nauki przyrodnicze, humanistyczne i społeczne. Cennym uzupełnieniem propozycji globalnych koncernów dla nauk przyrodniczych, ścisłych i biomedycznych są dwa prestiżowe czasopisma ukazujące się nieprzerwanie od XIX w. i udostępniające oprócz rocznika bieżącego kilka („Nature”) lub kilkanaście („Science”) roczników archiwalnych.

Poprzez dofinansowywane konsorcja dostępne są **1 372** bieżące czasopisma wydawców akademickich i naukowych. Szerokie oferty tematyczne przygotowali wydawcy akademicki CUP oraz OUP. Obie oficyny przygotowały zarówno kolekcje z zakresu nauk ścisłych, technicznych i medycznych (*STM – Science, Technology, Medicine*), jak i z zakresu nauk humanistycznych i społecznych (*HSS – Humanities and Social Sciences*).

¹⁹ http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#Chem_Abs

Uzupełnieniem rozległych tematycznie konsorcyjnych kolekcji tematycznych są publikacje wyspecjalizowanych wydawców.

Wydawnictwo Emerald Group Publishing Limited przygotowało obszerny zestaw 290 czasopism, oferując wybór mniejszych pakietów czasopism z zakresu ekonomii, zarządzania, finansów, gospodarki i biznesu, a także nauk humanistycznych oraz inżynierii.

Tematykę inżynierijską reprezentuje prawie 190 czasopism największych organizacji inżynierijskich, amerykańskiego IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) oraz brytyjskiego IET (The Institution of Engineering and Technology) dostępnych na wspólnej platformie IEEEExplore.

Chemię i dziedziny pokrewne reprezentują kolekcje American Chemical Society i Royal Society of Chemistry oferujące łącznie 75 czasopism.

Zagadnienia fizyczne prezentowane są na łamach ponad 80 periodyków publikowanych przez Institute of Physics oraz American Physical Society, American Institute of Physics, American Association of Physics Teachers, Acoustical Society of America i American Vacuum Society.

Ponad 170 czasopism wydawnictw Karger oraz Lippincott Williams and Wilkins uzupełnia ofertę z zakresu nauk medycznych i biomedycznych.

Książki elektroniczne

Książki elektroniczne dostępne w licencji krajowej to niemal 25 000 pozycji wydawnictwa Springer. Umowa zapewnia korzystanie z kompletnych roczników anglojęzycznych kolekcji z lat 2005, 2009-2011 oraz archiwów wybranych 25 serii książkowych, w tym kilkunastu od początku ich ukazywania się do 2011 r. włącznie, m.in.:

- Advances in Biochemical Engineering/Biotechnology,
- Advances in Polymer Science,
- Advances in Solid State Physics,
- Lecture Notes in Computer Science,
- Lecture Notes in Control and Information Sciences,
- Lecture Notes in Earth Sciences,
- Lecture Notes in Mathematics,
- Lecture Notes in Physics,
- Progress in Colloid and Polymer Science,
- Springer Tracts in Modern Physics,
- Structure & Bonding,
- Topics in Current Chemistry.

W konsorcjach dostępnych jest ponad 24 650 książek naukowych i akademickich. Ponad 15 650 z nich, to materiały konferencyjne wymienionych wyżej organizacji inżynierijskich, IEEE oraz IET, sprzedawanych łącznie z czasopismami tych wydawców.

Około 5 000 książek zawiera OECD iLibrary udostępniająca materiały opublikowane przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, która obejmuje przede wszystkim zagadnienia ekonomiczne i finansowe, a także tematy związane z gospodarką, rozwojem, rynkiem pracy, sprawami socjalnymi i zdrowiem.

Czytelnicy instytucji uczestniczących w konsorcjum Knovel uzyskują prawa dostępu do ok. 4 000 książek z zakresu dziedzin technicznych i inżynierijskich wielu uznanych wydawców, m.in.: AIChE, AIAA, ASM International, ASME, CUP, Elsevier, Emerald, Institution of Chemical Engineers, John Wiley & Sons, OUP, RSC, SPIE, Society for Mining, Metallurgy and Exploration.

Archiwizacja

Umowy realizowane z wydawcami w programie WBN nie zawierają jednolitych zapisów dotyczących praw archiwizacyjnych. Z grup zasobów prezentowanych w Tab. 1, archiwizację w najszerszym zakresie zapewniają umowy dotyczące czasopism elektronicznych.

Najczęściej stosowaną formą jest archiwizacja wieczysta, określana również mianem dostępu bezterminowego lub stałego dostępu (ang. *perpetual access*) do subskrybowanych zasobów.

Archiwizację wieczystą roczników objętych subskrypcją wraz z rocznikami archiwalnymi zapewnia pakiet baz danych Web of Science, na który składają się trzy indeksy cytowań: SCIE (od 1945), SSCI (od 1956), AHCI (od 1975) oraz bieżące roczniki bazy JCR²⁰.

W przypadku czasopism najliczniej występuje archiwizacja wieczysta bieżącego **rocznika całej kolekcji** czasopism, zarówno dla wszystkich zarejestrowanych uczestników licencji krajowych (Springer, Wiley-Blackwell), jak i konsorcjów (ACS, IEEE, IOP, RSC). Równie korzystna z perspektywy tworzenia zasobów naukowych instytucji jest archiwizacja **rocznika wybranej** przez instytucję **kolekcji tematycznej**, którą w swoich ofertach przewidziały CUP, Emerald, LWW oraz OUP. Archiwizację wieczystą prenumerowanego rocznika przewiduje również wydawca czasopisma „Nature”. Pewne ograniczenia dotyczą czasopism wydawnictwa Elsevier, który przyznaje prawa archiwizacyjne tylko do roczników wskazanej lub historycznej subskrypcji instytucji. Wydawnictwo Karger zapewnia dostęp do własnej prenumeraty tylko przez 10 lat od wygaśnięcia licencji. Jedynie wydawca czasopisma „Science” nie zapewnia jakiegokolwiek formy archiwizacji subskrybowanych treści.

Z prezentowanych serwisów książkowych archiwizację zapewniają IEEE oraz Springer. W przypadku IEEE archiwizacji podlega rocznik książek objętych umową (w ostatnich latach to ok. 1 300 książek rocznie), natomiast w przypadku książek wydawnictwa Springer, archiwizowana dla uczestników licencji krajowej jest pełna udostępniona kolekcja ok. 25 000 pozycji.

WNIOSKI

Dzięki Wirtualnej Bibliotece Nauki w prezentowanej formule MNiSW uzyskało narzędzie pełniejszej koordynacji dofinansowania zakupu kosztownej literatury naukowej. Istotny jest również bardziej zdecydowany wpływ resortu nauki na kształt licencji krajowych i konsorcjów poprzez formułowanie wymogów dotyczących ujednolicenia warunków zawartych w ofertach.

Decyzja MNiSW o wzbogaceniu dotychczas funkcjonujących konsorcjów o licencje krajowe zrównuje prawa wszystkich podmiotów działających w systemie nauki, uniezależniając możliwość dostępu do „kanonu” światowej literatury naukowej od wielkości budżetu instytucji nauki.

Podstawowe korzyści, związane z licencjami krajowymi, wskazywane przez MNiSW to:

- dostęp do najważniejszych publikacji naukowych dla wszystkich polskich uczelni wyższych i jednostek naukowych,
- wyrównywanie szans mniejszych ośrodków naukowych w dostępie do literatury naukowej,
- wsparcie badań interdyscyplinarnych,
- zapewnienie stabilnego dostępu do literatury naukowej, w tym także poprzez umowy wieloletnie zawierane z wydawcami²¹.

W przypadku licencji krajowych MNiSW może określić realne zapotrzebowanie jednostek naukowych na literaturę dostępną w tym modelu. Koordynatorzy na podstawie gromadzonych statystyk są w stanie przedstawić efektywne wykorzystanie zasobów.

Zważywszy na bardzo wysoki koszt wdrożenia Wirtualnej Biblioteki Nauki, który zgodnie z zapowiedziami tylko za 2010 r. miał wynieść 150 milionów złotych [1], w dłuższej perspektywie należy oczekiwać oceny efektywności tego narzędzia w zakresie parametrów nauko- i bibliometrycznych.

Program Wirtualnej Biblioteki Nauki podlega modyfikacjom i rozszerzeniu, zarówno w części obejmującej licencje krajowe, jak i konsorcja.

Od 2011 r. w licencje krajowe przekształcono konsorcja umożliwiające dostęp do czasopism „Nature” oraz „Science”, a od 2012 r. przekształceniu uległy kolejne konsorcja, dotyczące bazy danych Scopus oraz kolekcji czasopism wydawnictwa Wiley-Blackwell.

Stopniowo wzbogacana jest oferta literatury naukowej dostępna poprzez konsorcja. W części dotyczącej baz danych o bazy CABI Publishing, FSTA, Reaxys; a w części dotyczącej czasopism o kolekcje wydawnictw: CUP, Karger, OUP oraz RSC.

²⁰ <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#wok>

²¹ <http://www.nauka.gov.pl/na-skroty/wirtualna-biblioteka-nauki/najwazniejsze-korzysci/>

Ponad połowa umów realizowanych w programie WBN nie zapewnia jakiegokolwiek formy archiwizacji, dotyczy to głównie baz danych. Przyjęte rozwiązania uniemożliwiają zapewnienie długotrwałego dostępu do zasobów oraz w tworzenie stabilnej przestrzeni informacyjnej polskich instytucji naukowych.

Powyższe zastrzeżenie nie dotyczy czasopism elektronicznych, które w dominującej części zapewniają jakąś formę archiwizacji. Najczęściej proponowane rozwiązania to wieczysta archiwizacja rocznika szerokich kolekcji lub wybranych przez instytucje kolekcji tematycznych czasopism.

Istotna z punktu widzenia długoterminowego zabezpieczenia dostępu do zbiorów (ang. *long-term preservation*) jest możliwość deponowania licencjonowanych treści podlegających archiwizacji na serwerach ICM UW. Na takie rozwiązanie zezwała przeważająca część umów dofinansowanych za pośrednictwem ICM UW (ACS, APS, Elsevier, Emerald, IEEE, IOP, Nature, Springer, Wiley-Blackwell, WoS). W przypadku pozostałych umów przewidujących archiwizację, po wygaśnięciu umowy, dostęp realizowany będzie z serwerów wydawców.

Podsumowując, warto również zwrócić uwagę, że zakup kosztownej literatury naukowej poprzez licencje krajowe i konsorcja posiada alternatywę w postaci różnorodnych rozwiązań *open access*. Wielu wydawców sprzedających swoje publikacje w tradycyjnym modelu obrotu prawami autorskimi wydaje również publikacje w pełnym *open access* lub w wariantach hybrydowych. Autorzy publikujący w modelu *open access* zapewniają trwały i powszechny dostęp do zawartości swoich prac przyczyniając się jednocześnie do ograniczenia puli czasopism płatnych oferowanych w licencjach krajowych i konsorcjach.

BIBLIOGRAFIA

- [1] AK, *Wirtualna biblioteka nauki*, „Forum Akademickie” [online], nr 3/2010 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://forumakademickie.pl/fa/2010/03/wirtualna-biblioteka-nauki/>
- [2] Moskwa K., *Wirtualna biblioteka z realnymi zasobami*, „Pryzmat” [online], nr 255/2012, s. 22-23 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://pryzmat.pwr.wroc.pl/pryzmat/2011-2012/pryzmat255.pdf>
- [3] *National open access and preservation policies in Europe: Analysis of a questionnaire to the European Research Area Committee* [online], European Commission, 2011 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/open-access-report-2011_en.pdf
- [4] NIEZGÓDKA M. *Rola, perspektywy i rozwój polskiej biblioteki wirtualnej*. [W:] *Materiały konferencyjne. Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników*, Warszawa 23-24 września 2002 [online]. [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/pw/referaty/MNiezgodka.pdf>
- [5] PIOTROWICZ, G. *Konsorcja bibliotek uczelnianych - wczoraj, dziś, jutro*. „Biuletyn EBIB” [online], nr 7(36)/2002 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/36/piotrowicz.php>
- [6] ROHLEDER R., SZARSKI H., UNIEJEWSKA A. *Działalność systemu biblioteczno-informacyjnego Politechniki Wrocławskiej w roku akademickim 2010/2011*. „Raporty Bibl. Gł. OINT PWr”, 2011, Ser. U, nr 218.
- [7] *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej*, „Dziennik Ustaw” [online], nr 218/2010, poz. 1438 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102181438&type=2>
- [8] *Ustawa o zasadach finansowania nauki*, „Dziennik Ustaw” [online], nr 96/2010, poz. 615 [Dostęp 31.08.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20100960615>

SUMMARY

VIRTUAL LIBRARY OF SCIENCE

– SUPPORT OF ACCESS TO WORLD SCIENTIFIC LITERATURE

The paper presents the assumptions, the shape and scope of the Virtual Library of Science – VLS (Wirtualna Biblioteka Nauki – WBN), implemented by the Polish Ministry of Science and Higher Education in 2010. VLS provides a free of charge (national licenses) or partially payable (consortia) access to world scientific literature for scientific institutions in Poland. The paper also describes changes in VLS in years 2010-2012, and discusses in detail the offer of the VLS including the financing rules in 2012.